

Loterijfonds Ravenstein 1729-2016

“ Een gokje voor de kerk, een gokje voor het zieleheil”

Voorwoord

Tijdens het eerste college van Prof. Dr. Marco van Leeuwen in de PAO Filantropische Studies, module geschiedenis werd ons een sheet getoond met een overzicht van filantropische fondsen die vóór 1800 zijn opgericht en nu nog steeds bestaan:

- Stichting Heilige Geest- of Arme Wees- en Kinderhuis Leiden, opgericht in 1300
- Sint Geertruidsleen Abbega, opgericht in 1508
- Ritske Boelema Gasthuis Leeuwarden, opgericht in 1547
- Stichting Burgerweeshuis en Kinderhuis Deventer, opgericht in 1560
- Stichting het R.C. Maagdenhuis Amsterdam, opgericht in 1570
- R.C. Oude-Armenkantoor Amsterdam, opgericht in 1600
- Stichting Familiefonds Abraham van der Meer Heiloo, opgericht in 1718
- Stichting Loterijfonds Ravenstein, opgericht in 1729

Mijn blik viel op het laatstgenoemde fonds in het overzicht: Loterijfonds Ravenstein. Daar wilde ik meer over weten. Ik ben in Ravenstein geboren en gedoopt in de Sint Luciakerk, de kerk die in 1735 met middelen uit de loterij Ravenstein tot stand is gekomen.

Met behulp van literatuur, archiefstukken in het Brabants Archief en van de Heemkundekring Ravenstein en een gesprek met de huidige voorzitter van het Loterijfonds Ravenstein, Prof. Mr. M.J.A. van Mourik ben ik gedoken in de geschiedenis van loterijen in het algemeen en in het bijzonder van Loterijfonds Ravenstein.

Het onderwerp van loterijen intrigeerde mij des te meer omdat de geschiedenis ervan zoveel facetten kent: volkscultuur, sociale geschiedenis, armenzorg, poëzie, religie, invloed van geografische ligging, economische situatie etc.

Tijdens mijn onderzoek ontdekte ik ook dat er door de eeuwen heen nauwelijks iets is veranderd in motieven als macht, status, fraude, hebzucht e.d. Alleen de kerk speelt in de huidige loterijen geen rol meer van betekenis.

Marjolein van Weegen
Rotterdam, mei 2016

‘Het is een oude geschiedenis en toch blijf ze steeds nieuw’

(Heinrich Heine, 1797-1856)

Hoofdstuk 1 Doel van het onderzoek

Onderwerp van deze paper is een onderzoek naar de ontwikkelingen van het Loterijfonds Ravenstein sinds het jaar van oprichting in 1729 en nu. Het verleden en heden worden met elkaar vergeleken en de ontwikkeling in de periode van 1729 tot 2016 besproken.

Ik zal de ontwikkelingen van het Loterijfonds Ravenstein schetsen binnen de volgende kaders:

1. Het ontstaan en opzet van loterijen in het algemeen in de 16de en 17de eeuw
2. De economische, sociale en politieke (geografische) context tijdens het ontstaan van het Loterijfonds Ravenstein, de veranderingen die sindsdien hebben plaatsgevonden en welke invloed deze hebben gehad op het fonds
3. De doelen waarvoor het Loterijfonds Ravenstein is gebruikt in de periode 1729 vanaf oprichting tot heden 2016

Hoofdstuk 2 Geschiedenis van loterijen in Nederland

De geschiedenis context waar binnen loterijen als de Ravensteinse loterij konden ontstaan en zich ontwikkelen is interessant.

De commerciële stadsloterij is rond 1440 ontstaan in Brugge¹. Zodra duidelijk werd dat loterijen geschikt waren om financiële middelen te genereren volgden andere steden met eigen loterijen.

De liefdadigheidsloterij deed haar intrede in de 16de eeuw. Ter verlichting van de massale armoede in die tijd waren loterijen een prima instrument om veel geld binnen te halen. De opbrengst van deze loterijen waren vooral bestemd voor het herstellen en bouwen van kerken en scholen, maar ook bijvoorbeeld voor het realiseren van gasthuizen, weeshuizen en zogenoemde pest- en dolhuizen. De Delftse Loterij 1564, de Leidse Loterij 1572 ten behoeve van het Leidse Catharina Gasthuis en de Loterij voor het Dolhuis Amsterdam in 1592 zijn hiervan voorbeelden. Een stadsbestuur gaf al snel een octrooi af voor het organiseren van een loterij omdat zij zelf dan minder behoefte bij te dragen in deze armenzorg. De loterij als vorm van armenzorg leidde ook tot stabilisering in de samenleving.

Loterij trekking Dolhuis Amsterdam 1592, schilderij door Gillis Coignet 1593

De landelijke overheden gingen zich al snel met de loterijen bemoeien omdat zij graag deelgenoot wilden zijn in het geld dat omging. Zij eisten een deel van de opbrengt in ruil voor het octrooi dat men afgaf.

Loterijen werden in Nederland al snel niet alleen maar ingezet voor kerkelijke doeleinden maar ook voor doelen van algemene aard: openbare werken, stedelijke kassen, openbare instellingen.²

De motieven om loten te kopen lagen niet alleen op het gebied van geldgewin maar ook hoopte men op “bevordering van een goed en Gode welgevallig werk” en op vergeving van de zonden.²

¹ J. Koppenol, Leids Heelal. Het loterijspel (1596) van Jan van Hout. 1998

² Mr. G.A. Fokker, Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden. 1862

Te winnen prijzen bestonden tot medio 17de eeuw uit zilverwerk met of zonder toevoeging van geld. Daarna alleen uit geld.

Er bestonden twee soorten loterijen: de ene was de nummerloterij, te vergelijken met de hedendaagse lotto en de andere was de klassenloterij ontstaan uit het toen geldend staatsrecht.²

De klassenloterij kende een indeling van prijzen en loten in groepen.⁴ Voor iedere klasse werd een aparte trekking gehouden. Het prijzengeld steeg bij iedere volgende klasse. Na een verloren ronde kon een speler een nieuw lot kopen voor de volgende ronde door zijn oude lot te overleggen en het prijsverschil bij te leggen.

Voordat het loterijbriefje aan toonder in zwang raakte had men het zogenoemde proosbriefje dat men ontving wanneer men zich intekende voor de loterij. Men schreef zich in met zijn naam of initialen in het register onder toevoeging van een 'proze'. De prozes werden luid voorgelezen door de trekkers van de loten, ook wel prooslezers genoemd.² Zo'n proze luidde dan bijvoorbeeld: *'t is quaet goet, daer de ziele om treuren moet'*.

Een trommelslager riep de inwoners al trommelend op in te leggen in de loterij.³ In zijn oproep kwamen de te winnen loterijprijzen ter sprake maar nog belangrijker waren aansporingen geënt op een hoger doel zoals "Legt in om het 't gewin, terwijl den hemel ter copen is. Die thoochst heeft salt in hoochst des hemels sitten proncken".⁴ Inleggen in de loterij betekende inleggen in de hemel.

Een loterij kon dagen en nachten duren en strekte zich soms uit tot meer dan een maand. De trekking gebeurde door de hoogwaardigheidsbekleders van de stad. Vaak werd er uit twee manden loten getrokken: uit de ene mand kwam een lot met een prijs, uit de andere mand een lot met een rijmpje, de proze.

Loterijen werden enerzijds een middel om aan speelzucht te voldoen en anderzijds dienden ze om 's lands kas te spekken. Kansspelen, gokken en dobbelen werden vaak verboden maar loterijen bleven ongemoeid, waarschijnlijk door haar grote inkomsten voor de overheden. Bovendien zag men in het ondernemen van een loterij ten behoeve van de kerk of de armen, een godsdienstige handeling.³

Vanwege de hoge opbrengsten wilde de Staten Generaal in 1726 het monopolie van de landsloterij verkrijgen. Echter veel provinciale loterijen hielden zich hier niet aan en bleven hun eigen loterijen voortzetten.

Tot 1795 speelde de landelijke overheid geen grote rol in de armenzorg. Met de intrede van de Bataafse Republiek veranderde dit.⁵

Koning Willem I nam in 1827 een moreel standpunt in en deed de uitspraak "de nu nog bestaande inrigting der loteryen, is gebleken eenen schadelijken invloed uit te oefenen op de zedelijkheid der ingezetenen."² Hij refereerde hiermee aan de speelzucht en goklust van de mensen die hij verwerpelijk vond.

² Mr. G.A. Fokker, Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden. 1862

³ Anneke Huisman en Johan Koppenol Daer compt de Lotery met trommels en trompetten. Loterijen in de Nederlanden tot 1726. 1991

⁴ Anita Boele, Leden van een lichaam. Denkbeelden over armen, armenzorg en liefdadigheid in de Noordelijke Nederlanden 1300-1650. 2013

⁵ Prof. Dr. M.H.D. van Leeuwen, Sociale Zorg. Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis. 1994

Hoofdstuk 3 Loterij Ravenstein 1729-1752

In begin van de 18de eeuw behoorde Ravenstein niet tot de Republiek der Nederlanden maar viel het onder de eigendommen van de graven van Palts-Neuburg⁶. Het was de toenmalige heer Karel III Philips van Palts-Neuborg die de concessie gaf de loterij op te richten.

Zo werd op 10 oktober 1729 de Ravensteinse loterij opgericht, een loterij in Ravenstein met als doel katholieke instellingen te ondersteunen.

Het initiatief voor deze Loterij was gekomen van Johan Frans van Willigen (1698-1767). Hij was tussen 1727 en 1754 advocaat fiscaal van Ravenstein en was in die functie in die tijd het best te vergelijken met een openbaar aanklager in criminele zaken. In de Republiek der Nederlanden was een dergelijke loterij verboden maar in het Land van Ravenstein dat niet tot de Nederlanden behoorde, kon men zijn gang gaan. Zowel in het Land van Ravenstein als daarbuiten werden de loten verkocht. Het octrooi voor de loterij werd door de keurvorst afgegeven aan de familie van Willigen. Van Willigen moest ieder jaar een deel van de opbrengst van de verkochte loten afstaan als recognitie aan de keurvorst. De eerste jaren ontving de keurvorst jaarlijks 3000 gulden. In 1771 was dit nog 2000 gulden (1%)⁷; 2000 gulden moest jaarlijks worden gestort aan de hof (reken) kamer.⁸

Naar de motieven van Johan Frans van Willigen deze loterij op te zetten, kan men alleen maar gissen. Ging het om het verhogen van de eigen status en het verkrijgen van sociaal aanzien, het uitoefenen van macht en invloed (ook door de rol die zijn broer later kreeg als prefect van de school) of voelde het als zijn godsdienstige plicht en het veiligstellen van het eigen zieleheil door het doen van goede werken?⁹

Niet uitgesloten kan worden dat het ging om een combinatie van deze motieven.

Zeker is het dat Johan Frans van Willigen voldoende geld en status had aan het einde van zijn leven. Hij en zijn echtgenote werden later begraven op een zeer voorname plek: binnenin de Sint Lucia Kerk. Dit publieke eerbewijs hield zijn nagedachtenis levend.

Links: Johan Frans van Willigen (1698-1767)

Rechts: Grafsteen in de Sint Luciakerk met Latijnse tekst

⁶ Brabants Archief stuk 15/21 Aantekeningen met beknopte historie van het loterijfonds, c. 1860

⁷ Dr. C.R. Hermans. Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravestein, II, 628. 1840

⁸ Mr. J.P.W.A. Smit Het Loterijfonds van Ravenstein, van zijne stichting in 1752 tot zijne reorganisatie in 1818. 1938

⁹ Prof. Dr. M.H.D. van Leeuwen Armenzorg en charitas ca. 1800-2000. Een historische erfenis door

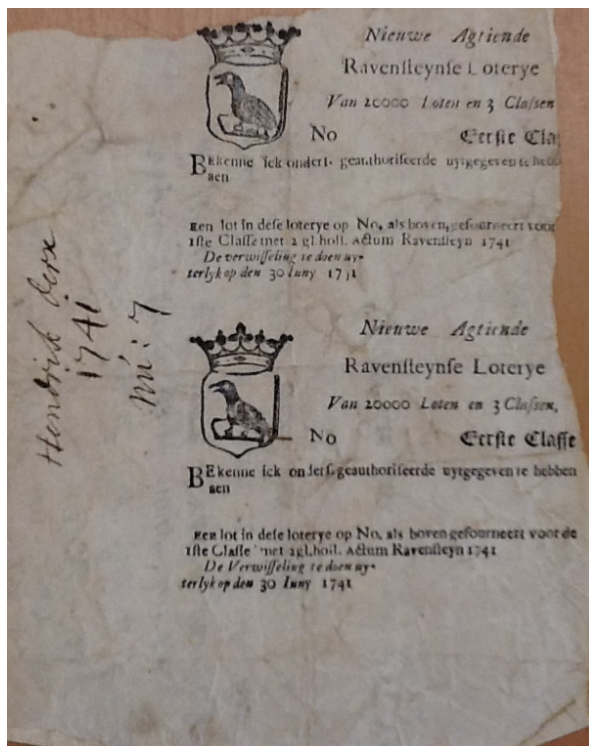
De trekking werd wekelijks vanuit een raam boven de stadspoort, de Maaspoort, van Ravenstein bekendgemaakt. De loterij was een groot succes ook buiten Brabant. Niet gespeend van eigen belang schonken veel winnaars hun winsten aan de kerk. Het motief: een eersterangs plek in de hemel.¹⁰

De Raad van State der Vereenigde Nederlanden verbood de loterij in 1737. Een maatregel die gold voor alle buitenlandse loterijen. De Staten van Zeeland verboden in 1741 specifiek de Ravensteinse Loterij omdat zij van mening waren dat deze schade toebracht aan hun eigen loterijen.¹¹

Op een loterijkaart kon men zien wat er te winnen viel. Zo'n kaart bestond meestal uit drie delen: bovenaan een afbeelding van het doel van de loterij (bijv. kerk of school), daaronder een afbeelding van de prijzen (zilverwerk en geld) en daaronder een beschrijving van de spelregels.

In 1735 was het geld voor de kerk bij elkaar en werd de Sint Lucia kerk gebouwd. De enige katholieke kerk in de noordelijke Nederlanden die in Barokstijl werd gebouwd.

Met de opbrengsten uit de loterij werden ook katholieke instellingen in andere plaatsen in het Land van Ravenstein gesteund. Zo ontving het Brigittinessenklooster in Uden in 1739 3.000 gulden voor de bouw van een nieuwe kerk. Ook instellingen in Rijnland Palts en Beieren werden gesteund door de keurvorst vanuit het loterijfonds.

Bron: Brabants Archief¹²

Lotbriefje van de nieuwe agtiende Ravensteinse loterij van 20.000 loten en 3 klassen; met declaratie van Hendrick Dirckx op achterzijde, 1741 .

¹⁰ Mr. J.P.W.A. Smit Het Loterijfonds van Ravenstein, van zijne stichting in 1752 tot zijne reorganisatie in 1818. 1938

¹¹ Mr. Th. P.L. Berben, De stichting, het beheer en de administratie van het Loterij-Fonds te Ravenstein. 1928

¹² 15 Loterijfonds Ravenstein, 1741-1989. Lotbriefje van de nieuwe agtiende Ravensteinse loterij van 20.000 loten en 3 klassen; met declaratie van Hendrick Dirckx op achterzijde , 1741

Hoofdstuk 4 Loterijfonds Ravenstein

Latijnse School Ravenstein

4.1 Loterijfonds Ravenstein in de 18de eeuw

In de 18de eeuw waren particulieren, kerken en overheden betrokken bij de organisatie van het onderwijs.

Johan Frans van Willigen besloot in 1750 dat er een Latijnse school moest komen in Ravenstein. In een aantal plaatsen (in het tegenwoordige Noord-Brabant), die niet onder de Vereenigde Nederlanden behoorden, bestonden al Latijnse Scholen. Deze scholen waren vaak kostscholen voor de elite jeugd die hier een katholieke opvoeding kreeg en werden voorbereid op het onderwijs op de universiteit.

Het is mogelijk dat van Willigen al eerder rondliep met het plan voor een nieuwe school, maar dat zijn gezondheid voor de uitvoering een belemmering vormde en dat hij daarmee heeft gewacht tot 1750.¹³

De bouw van de Latijnse school in Ravenstein bekostigde van Willigen uit eigen middelen. De gelden uit de loterij zouden worden bestemd voor de exploitatie van de school. Hiertoe werd een speciaal fonds opgericht, Loterijfonds Ravenstein ondergebracht in de Stichting Beheer en Bestuur van de Latijnse School. Hierin werd f 20.000 gestort.

Uit een deel van dit kapitaal konden de leraren worden betaald, wat overbleef werd gekapitaliseerd. Uit het rendement konden vervolgens de overige kosten van de school betaald worden. In de eerste jaren bedroeg het rendement van de gekochte schuldbrieven f 661,40 (waarde in 2015: € 6.605,28)¹⁴.

Een formele stichtingsacte werd nooit opgemaakt.

Bij het oprichten van de school speelden diverse motieven een rol: men wilde voorkomen dat jongens weg zouden gaan uit Ravenstein om elders naar de Latijnse School te gaan. Men benoemde dit niet expliciet maar gebruikte als argument voor de bouw van de school dat Latijns onderwijs daarmee zo ook toegankelijk werd voor de armlastige kinderen in

¹³ Mr. Th. P.L. Berben, De stichting, het beheer en de administratie van het Loterij-Fonds te Ravenstein. 1928

¹⁴ <http://www.iisg.nl/hpw/calculate2-nl.php>

Ravenstein waarvan de ouders niet de kosten van buitenlandse Latijnse scholen konden betalen. Het winnen van zieltjes voor de katholieke kerk zal beslist ook een rol hebben gespeeld toen besloten werd dat de school tevens toegankelijk zou worden voor niet katholieke jongens buiten Ravenstein. Bovendien wilde men de stad Ravenstein aantrekkelijker maken en migratie tegengaan. Economische noodzaak en stedelijke concurrentie speelden dus ook een rol voor de aanwezigheid en continuïteit van de school.

In september 1752 werd de Latijnse School, het College Aloysianum geopend. De broer van Johan Frans van Willigen, Willem Ignatius een vooraanstaande jezuïet werd pastoor in Ravenstein in 1739 en bleef dit tot 1772. Van 1752-1754 leidde hij als prefect de Latijnse School.

In 1756 besloot Johan Frans van Willigen het restant van de oprichtingssommen kwijt te schelden naar zijn verklaring uit dankbaarheid voor een verkregen genezing en omdat hij zijn voorschotten toch al als geschenk bedoeld had.¹⁴

In datzelfde jaar werd het octrooi van de loterij zonder einddatum vernieuwd door de keurvorst en overgedragen aan Frans Antoon van Willigen, de zoon van Johan Frans.

Omdat hen door de koningen van Portugal, Spanje en Frankrijk politieke intriges en samenzweringen ten laste werd gelegd, werd de orde van de jezuïeten in 1773 door paus Clemens XIV verboden.

De toenmalige Heer van Ravenstein, de Duitse keurvorst Karl Theodor, waardeerde echter het onderwijs van jezuïeten zeer en wilde hun scholen behouden in zijn gebied.¹⁵

De school diende oorspronkelijk als kleinseminarie en bleef bestaan tot 1878. Bij de invoering van de Hooger Onderwijswet bleek de school niet langer te voldoen aan alle eisen en werd daarmee opgeheven.

De stad Ravenstein wilde met het loterijfonds ook haar eigen lasten verlichten. Dit betrof niet alleen lasten ten behoeve van het onderwijs maar ook lasten voor doeleinden die de welvaart van de inwoners in het algemeen dienden. De stad wilde ongecontroleerd over het fonds kunnen beschikken om algemene uitgaven ten behoeve van de inwoners te kunnen doen. De magistraat eigende zich steeds meer macht toe en deed een voorstel het Loterijfonds gratis te beheren en om voor de belegde kapitalen borg te staan. Ook onderhandelde hij met de keurvorst over de toezegging dat de ingezetenen zouden worden vrijgesteld van nieuwe belastingen gezien 'den armzaligen toestand van meer dan tweederde der stadsingezetenen'.¹⁶ Het gemeentebestuur van Ravenstein zou borg blijven staan voor de uitgezette gelden van het loterijfonds.¹⁷

In 1771 vaardigde Karel Theodor, keurvorst van Pfalz een besluit uit tot voortzetting van de loterij. Tevens werd vastgelegd hoe de administratie diende plaats te vinden en werd toestemming verleend het kapitaal te beleggen in onroerend goed of te belenen aan stadsbestuur en inwoners ten behoeve van grondontginning en woningbouw tegen een

¹⁵ Agnes Lewe, Van Dieden naar Wognum. Joannes van Dijk (1775-1838), een boerenzoon uit Dieden als pastoor in Wognum, pag. 7-9, 2013

¹⁶ Mr. J.P.W.A. Smit, Het Loterijfonds van Ravenstein, van zijne stichting in 1752 tot zijne reorganisatie in 1818. 1938

¹⁷ Dr. C.R. Hermans, Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravenstein., pag. 485-486, 1840

rente van 3%-4%. Zo werd onder andere een bedrag van 9.000 gulden geleend van het Loterijfonds ter verbetering van de weg van Ravenstein over Huisseling naar Herpen en die van Herpen naar de Langelsedijk. Zo werd het fonds een instelling van groot openbaar nut.

Bovendien werd vastgelegd dat zodra het kapitaal f 70.000 zou bedragen er geld zou worden bestemd voor de oprichting van een Franse school. Betere scholing moest leiden tot meer welvaart. De stad Ravenstein had weinig inkomsten uit handel en verkeer. Aanstelling van een Franse schrijfmeester, die ook de handelswetenschap onderwees, zou ook scholieren buiten het Land van Ravenstein aantrekken. Men hoopte dat dit dan tevens zou leiden tot handelsrelaties en dat de scholieren zouden doorstromen naar de Latijnse school.

De Franse school werd opgericht bij keurvorstelijk besluit in 1787. Kosten voor les en verblijf bedroegen 130 gulden per jaar 'daar onder begrepen een goed onderhoud van Wasschen, stoppen en naayen van lywaat en koussen'.¹⁸ De Franse meester ontving f 150 voor huishuur en f 100 voor zakgeld uit het loterijfonds. Ravensteinse jongens mochten niet langer meer een buitenlandse Latijnse school bezoeken.

De opbrengst van 53ste trekking van de loterij in 1774 en de 54ste in 1775 bedroeg 76.500 gulden, die van de 55ste trekking zelfs 95.000 gulden. De uitreiking van prijzen gebeurde in een speciaal theater. Voor de trekking gebruikte men twee antieke potten. Na de 63ste trekking in 1782 werd de loterij opgeheven en werd Frans van Willigen uitgekocht tegen een jaarlijkse vergoeding van 1.000 gulden uit het loterijfonds. Hij bleef echter tot zijn verhuizing naar 's Gravenhage in 1787 grote invloed houden door zijn taak als gerechtelijk vervolger van de schuldenaars van het fonds. Tot zijn dood hield hij recht op de uitkering van 1.000 gulden per jaar, dit tot groot bezwaar van het stadsbestuur die hem het vertrek uit Ravenstein zeer kwalijk nam.

Bij decreet van 18 oktober 1771 werden de gemeentebesturen gelast hun schulden aan particulieren op te zeggen en alleen nog maar te lenen van het Loterijfonds tegen een rente van 3%. Uit de tweede aanwezige rekening van 1778 blijkt dat het jaar 1777 begon met een uitgezet kapitaal van 68.525 gulden met een rente opbrengst van f 2691,50 verdeeld over 241 leningen aan particulieren en 14 leningen aan gemeenten en ambtenaren. In 1793 bedroeg het uitstaand kapitaal f 91.786,60 verdeeld over 315 particuliere rekeningen en 17 uitleningen aan gemeentebesturen. De meeste leningen bedroegen bedragen van f 100, er waren 11 leningen van f 1000. De leningen waren vooral voor kleine luiden en voor het ontginnen van land. Men beseftte dat het uitzetten van leningen riskant was maar toch werden de kapitalen in de laatste rekening van 1792 voor de volle waarde verantwoord. De achterstallige som van renten bedroeg toen maar liefst f 26,152,80.

Volgens de uit de loterij overgenomen verplichtingen deed het Loterijfonds jaarlijks een uitkering voor onderhoud van de kerk en pastorie en ontvingen de pastoor en kapelaan kostgeld (f 200) en zakgeld (f 60). Ook werden de salarissen en het zakgeld van de leraren betaald.

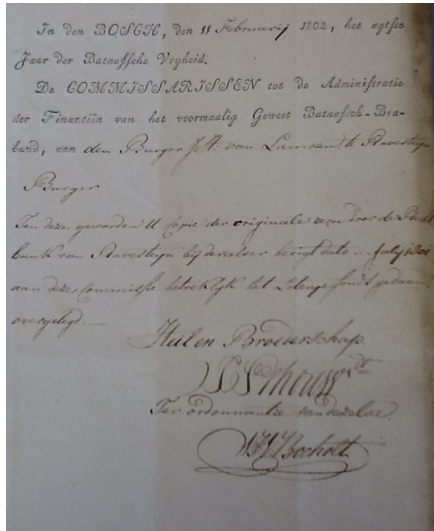
Vanaf 1792 werd er ook jaarlijks f 50 betaald uit het fonds aan de chirurgijn voor verloskundige hulp aan de armen.

Na de inval van de Franse troepen werden in 1798 de administratie en bezittingen van het fonds gevorderd. Nog geen jaar later lukte het de gemeente Ravenstein alles terug te vorderen.

¹⁸ Tussen Maas Erfdijk. Periodiek Heemkundekring Ravenstein. 1ste jrg nr 4 2014

4.2 Loterijfonds Ravenstein in de 19de eeuw

Doordat het financieel zo goed ging met het fonds werden er andere doeleinden gezocht voor de opbrengsten. Het fonds had aandelen in de bouw van boten in Nederlands-Indië. Er werd geld verdiend met de verhuur van paard en wagen aan en bevoorradings van de Fransen. Het geld voor onderwijs bleef gewoon doorgaan. Zo werd er een huis betaald voor de Franse meester vanuit het fonds, f 1555.

In 1800 werd het land van Ravenstein door de Franse Republiek overgedragen aan de Bataafse Republiek. Hiermee kwam een einde aan het bestuur van keurvorst Karel Theodor van Pfalz. Na zijn overlijden in 1802 is nog een poging gedaan door de erfgenamen het vermogen van het loterijfonds terug te vorderen op basis van hun opvatting dat het ging om een privaat vermogen van de keurvorst.

Zij werden in het ongelijk gesteld, het vermogen behoorde tot de ingezetenen van de Stad en Lande Ravenstein en het rendement diende te worden besteed aan onderwijs.

Er werd vastgelegd dat de opbrengsten van het fonds ten goede moesten komen aan de jaarwedde van de pastoor en kapelaan, aan de traktementen van de rector van de school, de onderwijzer in Franse taal, de chirurgijn, de vroedvrouw en aan het onderhoud van de pastorie en het schoolgebouw.

Besloten werd dat in geval er nog geld over zou zijn dit besteed zou worden aan andere nuttige doeleinden.

De thesaurier ontving 5% van de opbrengsten.

De inkomsten van het fonds gingen in de periode 1803-1811 naar onderstaande doelen:

Schrijfbehoeften, porto, incasseringskosten	f 93,00
Jaarwedde van de pastoor	F 317,20
Jaarwedde van de kapelaan	f 307,20
Jaarwedde van de provisorsen	f 30,00
Jaarwedde van de administrateur-thesaurier 5%	f 187,00
Verloskundige hulp voor de armen	f 50,00
Subsidie aan de leesbibliotheek	f 100,00
Armenzorg	f 212,80
Oorlogsrekwisieten	f 2014,60
Reparatie gemeentelijke brandspuit	

Bron: Brabants Archief15 Loterijfonds Ravenstein, 1741-1989

Het fonds werd deels gebruikt om de tekorten van de gemeente aan te vullen onder het mom dat het ging om doelen van algemeen welzijn van de ingezetenen.

De administratie bleek niet deugdelijk te zijn, er werd nogal eens geld uitgeleend zonder dat dit werd opgetekend in een kasboek, zonder een contract en zonder de kredietwaardigheid

van de geldnemers te checken. Ook verzuimde het gemeentebestuur de uitgaven en de leningen van het Loterijfonds Ravenstein te controleren.

In 1812 moest een door Koning Willem I aangestelde administrateur orde op zaken stellen. Het kapitaal bedroeg op dat moment f 85.421,60 en er stond een bedrag uit van f 5.437,50 aan achterstallige renten (soms wel tot twintig jaar terug). Sommige schuldenaars waren al 38 jaar niet gemaand!¹⁹

In 1814 werd Ravenstein deel van Noord-Brabant, een provincie van het Koninkrijk der Nederlanden.

De administratie bleef tot 1817 in handen van het plaatselijk bestuur.

In 1817 legde de regering uitgebreide richtlijnen vast voor de administratie van fondsen. Voor het voeren van de administratie werd een administrateur-thesaurier aangesteld die onder toezicht stond van een college van drie provisorsen dat weer onder toezicht stond van Gedeputeerde Staten in Noord Brabant.

De uiteindelijke verantwoording lag bij de minister van Binnenlandse Zaken en Waterstaat en bij de Directeur Generaal voor de Zaken van den Roomsche Katholyken Eeredienst.

Bij het verdwijnen van de Latijnse school werd besloten dat ook in de toekomst de opbrengsten van het fonds nog steeds ten bate van het onderwijs moesten komen.²⁰

Bij koninklijk besluit no 24 werden in 1880 de volgende subsidies vastgesteld ten behoeve van het onderwijs:

Hand- en bouwkundige Teekenschool	f 1.834,00
Tekenen en landbouwkunde in de openbare lagere	f 1.125,00
Pensioen aan de voormalige praeceptor	f 150,00
Leesbibliotheek	f 100,00

Bron: Brabants Archief15 Loterijfonds Ravenstein, 1741-1989

Kinderen van ingezetenen uit de gemeente behorende uit het voormalige Land van Ravenstein kregen dezelfde rechten als de inwoners van de gemeente Ravenstein en gratis toegang tot de tekenschool. Vanaf 1887 kreeg de tekenschool geen subsidie meer vanuit het Loterijfonds. Vanaf die tijd werden de gelden gebruikt voor de lessen Frans, Engels, Hoog-Duits en wiskunde.

De beheerders van het fonds bepaalden via de financiering mede de sociale politiek in Ravenstein. Ze gebruikten de fondsen ter verwezenlijking van met name economische en sociale oogmerken.

De opbrengsten van de loterij verschaften de armlastigen de mogelijkheid te profiteren van geboden medische (verloskundige), onderwijskundige en godsdienstige voorzieningen.

¹⁹ Mr. J.P.W.A. Smit, Het Loterijfonds van Ravenstein, van zijne stichting in 1752 tot zijne reorganisatie in 1818. 1938

²⁰ Mr. Th. P.L. Berben De stichting, het beheer en de administratie van het Loterij-Fonds te Ravenstein, 1928

4.3 Loterijfonds Ravenstein in de 20ste eeuw

Uit de notulen van de verschillende decennia in de 20ste eeuw blijkt dat de doeleinden van het fonds niet erg zijn veranderd: onderwijs blijft een grote rol spelen, evenals de kerk, de katholieke harmonie etc.

Ook komt deugdelijk toezicht herhaaldelijk aan de orde en het meten van het resultaat van de gelden die uit het fonds worden besteed.

In 1905 werd een bedrag van f 16.000 vrijgemaakt uit het fonds ten behoeve van de oprichting van een raadhuis met tekenschool. De leesbibliotheek bleef jaarlijks f 100 ontvangen.

Het Loterijfonds Ravenstein had in 1923 f 131.700 vermogen dat uitgezet was tegen 2,5% rente. In 1924 wordt een schuldbekentenis opgesteld dat de gemeente Ravenstein een schuld heeft van f 10.500 aan het loterijfonds en dat ze jaarlijks 3% rente moet betalen en vanaf 1929 ieder jaar f 200 moet aflossen.

Uit de notulen van 26 juni 1942:

Inschrijving op het grootboek 2,5% f 141.850, aan de gemeente Ravenstein stonden toen twee leningen uit: f 7.700 en f 2.000 tegen 3%

Het bestuur voert een discussie of er geld naar de harmonie moet, de voorzitter denkt dat de harmonie is opgeheven en bestuurslid van Stekelenburg stelt dat met financiële steun de harmonie 'wat bij bloed kan komen'.

Er staat f 450 op de begroting voor een cursus in de Franse taal respectievelijk aan de bijzondere jongens- en de bijzondere meisjesschool. Men zegt eigenlijk niets te weten over de resultaten hiervan en of het fonds dan verantwoordelijk moet zijn voor het betalen van de cursus. Voorgesteld wordt af en toe deze scholen te bezoeken en het schoolbestuur jaarlijks te vragen om een verslag van het gegeven onderwijs, hoeveel leerlingen daaraan hebben deelgenomen, van welke leerboekjes gebruikt werd gemaakt en in hoeverre het onderwijs met vrucht werd gevolgd.

Ook in 1942 wordt nog steeds de jaarwedde voor pastoor en kapelaan betaald.

En de bibliotheek krijgt geld. Het bestuur van het fonds verplicht zich tot het onderhoud 'zyner boekery'.

Bovendien werd er gesproken over de wenselijkheid van een nieuwe lagere school 'nu tegenwoordig ook door den landbouwstand meer gebruik van onderwys wordt gemaakt'.²¹

Uit de notulen van de vergadering van het bestuur op 27 november 1960:

De statuten worden gewijzigd (in 1956 Wet op Stichtingen), er zal worden overgegaan tot aangifte van de stichting Loterijfonds aan het Openbaar Centraal Stichting Register te 's Gravenhage.

Salaries van de administrateur van het fonds wordt vastgesteld op f 300 per jaar.

²¹ Brabants Archief, 15/16 Notulen van de vergaderingen van de provisoren van stichting Loterijfonds, 1942, 1960, 1971 - 1972, 1976-1978, 1980-1989

Uit de notulen van 20 maart 1971:

Subsidies gaan naar:

f 412,50 aan de jongens- en meisjes school voor onderwijs in de Franse Taal

f 100 voor onderhoud parochiehuus

f 317,20 toelage aan de pastoor

f 307,20 toelage aan de kapelaan

f 50 aan de arts voor het verlenen van verloskundige hulp aan de armlastigen

Men besluit advies in te winnen bij Gedeputeerde Staten omdat men meent dat deze subsidies niet meer zijn aangepast aan de tijdsomstandigheden.

Uit de notulen van 17 oktober 1972 van het bestuur van de Stichting Loterijfonds

De volgende subsidies worden verstrekt:

1. f 100 onderhoud parochiehuus
2. f 1.684 aan de stichting gemeenschapshuis Vidi Reo
3. f 50 aan de harmonie
4. f 412,50 aan Franse taal jongensschool
5. f 412,50 aan Franse taal meisjesschool
6. f 175 aan de jeugdvereniging
7. f 624,50 toelage aan pastoor en kapelaan

Het vermogen bedroeg in 1972 f 144.750 (€ 144 750.00 van het jaar 1972 heeft een "koopkracht" van € 540 534.42 (fl. 1 191 181.10) in het jaar 2015).²²

De Sint Lucia kerk is dringend aan restauratie toe. Totale kosten zullen f 250.000 bedragen. Rijks subsidie wordt afgewezen. Het kerkbestuur heeft onvoldoende middelen en wendt zich tot het Loterijfonds. Besloten wordt een aantal subsidies binnen een paar jaar stop te zetten zoals de bijdrage aan de Franse school. Men vraagt Gedeputeerde Staten om toestemming f 15.000 beschikbaar te mogen stellen aan het kerkbestuur als bijdrage in de restauratiekosten.

Uit notulen 20 december 1976:

Het bestuur van het Loterijfonds wil een bedrag van f 15.000 vrijmaken als bijdrage in de restauratiekosten van de kerk. Dit bedrag wilde men verkrijgen door de verkoop van de in bezit zijnde inschrijvingen grootboek N.W.S. Door de lage aandelenkoers achtte men dit niet verantwoord. Er werd derhalve gefinancierd met de aanwezige kasmiddelen en dat leidde tot een tekort van het kapitaal met als gevolg dat men niet kon herbeleggen.

Op 19 mei 1983 wordt besloten dat het provinciaal bestuur geen wettelijke bemoeienissen meer zal hebben met het bestuur van het Loterijfonds. Men vindt dat het fonds aan de ingezetenen van Ravenstein toebehoort en dat deze dus de verantwoording dienen te dragen voor het fonds.

Op de bank staat f 2.696,56 en op de giro f 4.991,54

In 1984 slaagde het bestuur erin eindelijk het grootboek NSW 2,5% nominaal f 144.750 af te kopen, men ontvangt f 61.072,31 na aftrek van kosten.

De loterijformule is in Ravenstein nog één keer uit de kast gehaald bij het 250-jarig bestaan van de Heilige Lucia in 1985. De kerk wilde heel graag een koperen deksel voor het

²² <http://www.iisg.nl/hpw/calculate2-nl.php>

doopvont. Die kostte 10 000 gulden. Er werd een loterij uitgeschreven, de lootjes kostten 10 gulden per stuk. Maar het lukte niet om genoeg geld bijeen te krijgen. Het Loterijfonds moest f 5000 bijleggen. Dat is dan een groot verschil met vroeger toen een hele kerk met een loterij kon worden gebouwd en 250 jaar later nog niet eens een deksel voor het doopvont!

In 1987 bedroeg het kapitaal f 68.440,34

Het St. Barbaragilde ontvangt in 1988 f 1000 extra voor het vieren van het Gildefeest.

Het bestuur van het fonds besluit in 1988 volgens een vaste verdeelsleutel uitkeringen te doen: 70% gaat naar vaste doeleinden en 30% naar incidentele aanvragen. De vaste doeleinden betreffen nog steeds de harmonie, het Sint Barbaragilde, de kerk, de jeugdbeweging en het gemeenschapshuis Vidi Reo.

De harmonie ontvangt in 1990 f 4000 voor haar jubileumfeest.

4.4 Loterijfonds Ravenstein in de 21ste eeuw

De stichting Loterijfonds Ravenstein heeft thans tot doel:

De bevordering van het sociaal-culturele leven binnen de stad Ravenstein met dien verstande dat de voorkeur genieten sociaal-culturele activiteiten die geacht kunnen worden te strekken of mede te strekken ten gunste van de parochianen van de parochie van de Heilige Lucia te Ravenstein, of de parochie zelf.²³

De jaarrekening van 2015 laat een vermogen zien van € 60.859,47. In totaal is er € 820 uitgekeerd aan goede doelen. In principe wordt een deel van de rente ter hoogte van de inflatie toegevoegd aan het vermogen en de rest wordt uitgekeerd. Er mag gesproken worden van een goed financieel beheer.

Sinds begin van de 21ste eeuw heeft het bestuur besloten niet langer meer structureel uitkeringen te verstrekken maar alleen nog op projectbasis. De projecten moeten voldoen aan het doel van de stichting: het bevorderen van de geestelijke, sociale en culturele belangen van de parochianen van de Sint Luciakerk.

Zo ontving de harmonie in 2015 € 500 voor het feest van haar 125-jarig bestaan en het kerkkoor € 200 om een Gregoriaans festival te organiseren. In 2016 ontvangt het Sint Barbara Gilde € 500 voor haar gildefeest. De vrijwilligers die het grind op het kerkhof schoon houden en aanharken ontvangen jaarlijks € 100 uit het fonds als waardering. Met het fonds wil men nog steeds dienstbaar blijven aan de kerk.

Ontving de thesaurier in 1800 nog 5% van de opbrengsten, hij ontvangt nu € 140 per jaar, de twee andere bestuursleden ontvangen € 4 per jaar. Deze vergoedingen zijn niet aan enige (inflatoire) correctie onderhevig.²⁴

Het bestuur van het fonds wil dat het vermogen in het fonds minimaal € 50.000 bedraagt, het streven is een vermogen van € 60.000 aan te houden zodat als er een grotere subsidie aanvraag binnenkomt die voldoet aan de doelen en voorwaarden van de stichting, men deze kan toekennen. Toen in 2008 als gevolg van beleggingen de omvang van het fonds halveerde heeft het bestuur in 2012 een brief gestuurd naar de notabelen van de stad Ravenstein met

²³ Uit de statuten van Stichting Loterijfonds Ravenstein

²⁴ Uit de wijziging van de statuten Stichting Loterijfonds Ravenstein, 29 oktober 2002

de vraag te doneren aan het fonds vanwege de historische en sociale waarde van het fonds voor de inwoners van Ravenstein. In totaal kwam op deze oproep € 13.000 binnen. Maar het allergrootste belang hecht men aan de cultuur historische waarde van het fonds, een fonds dat al sinds 1729 bestaat wil men behouden voor de toekomstige generaties.

Hoofdstuk 5 Huidige loterijen en hun doelen

De Staatsloterij bestaat al bijna 300 jaar en begon als middel om fondsen te werven voor het leger en bestrijding van de pest. Andere nationale goede doelen loterijen zijn de Bankgiro Loterij, de Postcode Loterij, de Vriendenloterij, de Lotto en de samenwerkende Non Profit Loterijen (zoals o.a. de Zonnebloem loterij, Jantje Beton loterij, Grote Club Actie, Nationale Scouting Loterij)

Deze loterijen zijn ontstaan vanuit diverse organisaties op het gebied van armoedebestrijding, natuurbescherming en mensenrechten.

De Postcodeloterij startte in 1988 en viel samen met de opkomst van de commerciële televisie in Nederland. De combinatie van altruïsme en egoïsme blijkt een goede gezien de enorme stijging van netto opbrengsten van de Postcodeloterij.

In het CBF jaarverslag van 1952-1954 werd voor het eerst geconstateerd dat aantal en omvang van loterijen toenam.²⁵ Op loterijgebied speelde de radio in de jaren vijftig een belangrijke rol.

In 1980 werd 3% van de wervingsinkomsten voor goede doelen uit eigen prijsvragen en loterijen behaald, in 1998 nog slechts 1,4%.

Voor deze paper voert het te ver uitgebreid stil te staan bij de loterijen in de 21ste eeuw.

²⁵ F.W. Lengkeek 'Werven en geven voor het goede doel in de periode 1948-1998', in W.J.M. van Veen en J. Struiksmā red, Inzamelen voor het goede doel pagina 34

Conclusies

Wanneer je kijkt naar de geschiedenis van de loterijen over de afgelopen 500 jaar is er in de grondslag niet zoveel veranderd:

Er gaat nog steeds heel veel geld om in loterijen en de opbrengsten zijn zowel bestemd voor goede doelen als de staatskas. Waar vroeger de opbrengsten van een loterij in eerste instantie vooral gingen naar onderwijs en armenzorg kwam er langzamerhand een verschuiving naar andere doelen van algemeen nut: cultuur, natuurbehoud, ontwikkelingshulp, cultuur en sport. Maar ook in de 17de en 18de eeuw zag je al dat opbrengsten van een loterij zomaar konden worden bestemd voor de aanleg van een openbare weg of de bouw van een theater.

Een loterij en de verkoop van lotjes huis aan huis of tijdens een event is een instrument dat nog steeds op kleine en grote schaal wordt gebruikt.

Ook bij de huidige loterijen gelden wettelijke spelregels, is een vergunning nodig, is er toezicht en moet er belasting worden afgedragen.

De motieven om loten te kopen liggen waarschijnlijk nu meer op het vlak van de kans te winnen (goklust) dan in het bijdragen aan het goede doel.

Bij bestuurders ligt niet meer het kopen van zieleheil als motief ten grondslag maar het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid. In motieven als macht, status is er naar mijn mening weinig veranderd.

Wat het Loterijfonds Ravenstein uniek maakt is dat het fonds los staat van de noden van de wereld zoals de voorzitter Prof. Mr. M.J.A. van Mourik het formuleerde tijdens ons gesprek op 11 mei 2016.²⁶

²⁶ Gesprek dat ik had met Prof. Mr.. M.J.A. van Mourik, voorzitter van het Loterijfonds Ravenstein, 11 mei 2016

Nawoord

Ik die nooit iets had met geschiedenis en enorm opzag tegen het schrijven van een paper voor de PAO Filantropische Studies, module Geschiedenis en Filosofie heb genoten van het duiken in de geschiedenis van de loterijen en die van de loterij in Ravenstein in het bijzonder.

Ik werd gegrepen door de volkscultuur, de intriges, de soms risicovolle beleggingen, de fraudes, het zelfgewin en de machtspelletjes. Ik werd enorm geboeid door de inrichting van de armenzorg en het feit dat de stadsbesturen niet altijd hun verantwoordelijkheid wilden nemen, door de invloed van de kerk en de vrijheid die het Land van Ravenstein had doordat ze niet behoorde tot de Nederlanden. In Ravenstein spreken ze nu nog steeds over “die Hollanders”.²²

Ik ben er achter gekomen hoe belangrijk het is dat we elkaar verhalen blijven vertellen en deze doorgeven aan toekomstige generaties ter behoud van het cultureel historisch erfgoed.

En verder kan ik alleen maar concluderen dat er over de eeuwen heen niet erg veel is veranderd. What's new?

Bijlage: Historisch overzicht Loterij en Loterijfonds Ravenstein – belangrijke data

1729	Oprichting loterij t.b.v bouw nieuwe kerk	In 1735 was de kerk gereed
1735	Aanvraag voor de bouw van de pastorie, 2 huizen en een school	In 1752 werd de school opgericht
1737	Raad van State der Vereenigde Nederlanden verbiedt buitenlandse loterijen	
1741	Staten van Zeeland verbiedt Ravensteinsche loterij	
1752	Afzondering van vermogen in apart fonds t.b.v. Latijnse school: scheiding loterij en loterijfonds	
1753	Invoering van heffing van 4 gulden per jaar aan iedere uitheemse student	
1754	Heffing van studenten verviel	
1756	De fiscaal scheldt het restant van de oprichtingssommen kwijt	
1765	Octrooi van de loterij werd zonder einddatum overgedragen aan Frans Antoon van Willigen, de zoon van Johan Frans	
1771	Vermeerdering van loterijfonds uit lopende loterij f 2.000 per jaar	Totdat fonds f 70.000 zou bedragen
1771	Fonds wordt uitleen- en voorschotfonds: instelling van groot openbaar nut	
1777	Verbod voor Ravensteinse jongelingen buitenlandse Latijnse scholen te bezoeken	
1782	Opheffing loterij; loterijfonds bleef bestaan	
1786	Keurvorst geeft toestemming voor Franse kostschool	
1794	Komst van de Fransen	
1798	Inval van de Franse troepen: administratie wordt in beslag genomen	
1800	Overdracht van Land van Ravenstein door Franse aan Bataafse Republiek	
1803	Geschiedkundig betoog, dat de keurvorst van den Paltz tot de loterijfonds te Ravestein niet gerechtigd is.	
1806	Nederland wordt een monarchie	
1814	Ravenstein wordt deel van Noord-Brabant	
1817	Er ontstaan richtlijnen voor administratie en beheer van het fonds	
1817	Administrateur-thesaurier wordt aangesteld	
1983	Bestuur besluit dat provincie niet langer bemoeienis heeft met het fonds	
1985	250 jarig bestaan van de Sint Lucia Kerk, er wordt eenmalig een loterij opgezet voor een bijdrage aan de deksel van het doopvont	
2002	Wijziging statuten Stichting Loterijfonds Ravenstein	

Literatuurlijst

Th. P.L. Berben, De stichting, het beheer en de administratie van het Loterij-Fonds te Ravenstein. 1928

Anita Boele, Leden van een lichaam. Denkbeelden over armen, armenzorg en liefdadigheid in de Noordelijke Nederlanden 1300-1650. 2013

G.A. Fokker, Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden. Een bijdrage tot de kennis van de zeden en gewoonten der Nederlanden in de XVe, XVIe en XVIIe eeuwen. 1862

C.R. Hermans, Verzameling van charters en geschiedkundige bescheiden betreffende het land van Ravestein. 1840

Anneke Huisman en Johan Koppenol, Daer comt de Lotery met trommels en trompetten. Loterijen in de Nederlanden tot 1726. 1991

Sandra Kooke, Een Lotje voor de kerk in Dagblad Trouw. 26 juli 2003

Johan Koppenol, Leids heelaal: het Loterijspel (1596) van Jan van Hout. 1998

M.H.D. van Leeuwen, Armenzorg en charitas ca. 1800-2000. Een historische erfenis, in: R. Van der Bie en P. Dehing red., Nationaal Goede. Feiten en cijfers over onze samenleving ca 1800-1999 pag. 159-178. 1999

M.H.D. van Leeuwen, Sociale Zorg. Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis. 1994

F.W. Lengkeek 'Werven en geven voor het goede doel in de periode 1948-1998', in W.J.M. van Veen en J. Struiksma red, Inzamelen voor het goede doel. 2001

Agnes Lewe, Van Dieden naar Wognum. Joannes van Dijk (1775-1838), een boerenzoon uit Dieden als pastoor in Wognum. 2013

J.P.W.A. Smit, Het Loterijfonds van Ravenstein. Van zijne stichting in 1752 tot zijne reorganisatie in 1818. 1938

J.C.W. Quack, De Ravensteinsche loterij: eene geschiedkundige bijdrage, 1877

Uit het Brabants Archief

15 Loterijfonds Ravenstein, 1741-1989

Stukken:

1 Ongenummerd, 1750-1805

16 Notulen van de vergaderingen van de provisoren van stichting Loterijfonds, 1942, 1960, 1971 - 1972, 1976-1978, 1980-1989

17 Lotbriefje van de nieuwe agtiende Ravensteinse loterij van 20.000 loten en 3 klassen; met declaratie van Hendrick Dirckx op achterzijde , 1741

18 Stukken betreffende de inlevering van de administratie van het fonds door administrateur J.H. van Lamoen bij de autoriteiten van Ravenstein, met briefje van zijn opvolger A.H. Martin, 1800 - 1803

19 K.B. met voorschriften voor de administratie van het Loterijfonds , 1818

20 K.B. met instructie voor de administrateur van het Loterijfonds, 1822

21 Aantekeningen met beknopte historie van het loterijfonds, c. 1860

22 Dossier betreffende benoemingen van diverse provisoren, overdracht van bevoegdheden (per 19 jan 1924 aan J.J. van Gulick) etc. van administrateur Theodorus Petrus Lambertus Berben (*1868, tevens gemeentesecretaris, ambtenaar B.S., lid en voorzitter Burgerlijk armbestuur, directeur gasbedrijf, gemeenteontvanger, secretarispenningsmeester waterschap 's Lands van Ravenstein, bestuurslid onderafdeling Oss en Omstreken van Ned. bond van gemeenteambtenaren), 1894-1927

23 Stukken betreffende besteding van gelden, benoeming en ontslag provisoren, subsidies aan jeugdvereniging "Jonge Wacht" en harmonie O.B.K., 1926-1939

24 Brochure getiteld: de stichting, het beheer en de administratie van het loterij-fonds te Ravenstein, door Th.P.L. Berben, administrateur-thésaurier van genoemde instelling; 36 pagina's, gedrukt bij firma F. Schoth te Boxmeer; in tweevoud, 1928

25 Stukken betreffende deblokkering spaartegoeden, subsidies aan harmonie en jeugdwacht, bijzondere scholen, gemeenschapshuis, geldlening, stichtingsakte 1985, geldzuivering , 1928-1985

26 Stukken betreffende frauderisicoverzekering, belasting Dode Hand, aankoop inschrijvingen Grootboek Nationale Schuld, begroting en rekening, 1934-1983

27 Stukken betreffende benoeming c.q. ontslag bestuursleden ofwel provisoren, controle jaarrekeningen, instructie en reglement, , 1940-1982

28 Ontwerptekening voor een eventuele inwendige verbouwing van de H. Lucia kerk te

Ravenstein, door architect Jan van Eichelsheim te Ravenstein, jul 1944

29 Stukken betreffende benoeming bestuursleden en administrateur, wijziging borgstelling in fraudeverzekering, wijziging instructie en reglement, subsidie aan "Jonge Wacht", in veiligheid brengen van het Loterijarchief, 1940-1983

30 Akte van benoeming van mw. Wilhelmina Maria Johanna Berben als administrateur; met instructie voor de administrateur van de "Stichting Loterijfonds", 1947, 1960

31 Akte van statutenwijziging voor notaris Dericks te Ravenstein, 28 feb 1985

46 Schuldbekentenissen ten laste van de gemeenten Deursen, Herpen, Huisseling, Ravenstein en de erven H. Roderkerke te Velp, 1773-1879

47 Contrarekening der administratie van wijlen de heer F. de Laroche als thesaurier van het Loterijfonds of fundatie der Latijnse scholen te Ravenstein, 1789-1798

48 Kasboek, in de Franse taal opgesteld, 1798

49 Staten betreffende de financiële toestand van het fonds, 1822-1893

50 Kennisgevingen van overschrijvingen in het Grootboek der nationale schuld, 1830-1948

51 Schuldbekentenissen van de burgemeesters van Herpen, Huisseling en Ravenstein wegens een bedrag van 9.000 gulden geleend van het Loterijfonds ter verbetering van de weg van Ravenstein over Huisseling naar Herpen en die van Herpen naar de Langelsedijk, met bijlagen, 1842-1843 (1850)

52 Journalen, 1850, 1880-1906

53 Akten van borgstelling voor de heer Th.P.L. Berben, gemeentesecretaris van Ravenstein die bij besluit van 10 dec 1903 door GS is benoemd tot administrateur van het Loterijfonds, 1904, 1908

54 Stukken betreffende geldleningen aan de gemeenten Herpen en Ravenstein, 1924-1973

55 Register van obligaties die uitstaan in het land van Ravenstein ten behoeve van het klooster Gaesdonk en die ook bestemd zijn voor de stichting van Latijnse scholen, 1748-1754

68 Stukken betreffende een 18e-19e eeuwse reconstructie over de oprichting van een loterijfonds te Ravenstein in 1729, aanvankelijk om de bouw van de St. Luciakerk te financieren en verdere werken zoals de Latijnse school (gymnasium Aloysianum) en Franse school. Met als bijlagen genummerde bundels A-E met extracten en originelen, 1750, 1755-1756, 1782, 1784, 1787 en 19e eeuwse afschriften

69 Extract uit het register van besluiten van het Gouvernement der Provincie Noord-Brabant waarbij J.J. Timmermans wordt ontslagen en J.F. van Gulick provisioneel wordt benoemd als thesaurier van het Loterijfonds, 1815